

Святченко В. М. – здобувач наукової лабораторії з проблем досудового розслідування Національної академії внутрішніх справ

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ В СТ. 368⁴ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ (ПІДКУП ОСОБИ, ЯКА НАДАЄ ПУБЛІЧНІ ПОСЛУГИ)

Безпосереднім об'єктом підкупу особи, яка надає публічні послуги, є законна діяльність таких осіб. Одним з відривних положень щодо надання правильної кримінально-правової оцінки підкупу особи, яка надає публічні послуги, є уточнення базових понять «професійна діяльність» та «публічні послуги». Досліджуючи поняття «професійна діяльність», варто звернути увагу на схожі, але різні за сутністю та значенням поняття, а саме «професія» та «професійна діяльність». Так, за класифікатором професій, професія – це здатність особи виконувати роботи, які вимагають певної кваліфікації. Спираючись на положення закону України «Про страхування» та Класифікатор професій, О. А. Файсер дійшов висновку, що професійну діяльність, по-перше, здійснюють особи-професіонали, особливі ознаки яких визначено Класифікатором професій; по-друге, їх діяльність може спричинити шкоду третім особам. Для правильної оцінки діяльності як професійної необхідно визначити наявність її структурних елементів, передусім таких як масовість, особлива відповідальність осіб, які здійснюють професійну діяльність, високі вимоги до таких осіб з боку суспільства, інтелектуальний характер тощо [1, с. 128–129].

Відсутність закріплення в положеннях чинного законодавства поняття публічних послуг істотно ускладнює практику застосування КК в частині можливості притягнення до кримінальної відповідальності за підкуп особи, яка надає публічні послуги. До того ж, у положеннях закону України «Про адміністративні послуги» зазначено, що не можна зараховувати до суспільних відносин, які пов'язані з наданням публічних послуг, такі: 1) здійснення державного нагляду (контролю); 2) метрологічного контролю і нагляду; 3) акредитації органів з оцінки відповідності; 4) досудового слідства; 5) оперативно-

розшукової діяльності; 6) судочинства, виконавчого провадження; 7) нотаріальних дій; 8) виконання покарань; 9) доступу до публічної інформації; 10) застосування законодавства про захист економічної конкуренції; 11) провадження діяльності, пов'язаної з державною таємницею; 12) набуття прав на конкурсних засадах; 13) набуття прав стосовно об'єктів, обмежених у цивільному обігу, виконання покарань [2].

У вітчизняному законодавстві окремі переліки платних публічних послуг та порядок їх надання наведено в розрізних підзаконних нормативно-правових актах. Так, залежно від суб'єкта (чи місця) їх надання розрізняють види публічних послуг, що надають: державні та комунальні заклади охорони здоров'я, вищі медичні навчальні заклади та науково-дослідні установи; заклади фізичної культури і спорту, утримувані за рахунок бюджетних коштів; навчальні заклади, інші установи та заклади системи освіти, що належать до державної та комунальної форми власності; дитячі заклади оздоровлення та відпочинку, що утримуються за рахунок бюджетних коштів; заклади культури, засновані на державній та комунальній формі власності; бюджетні наукові установи; бюджетні установи державної системи страхового фонду документації у сфері створення, формування, ведення і використання страхового фонду документації; бюджетні установи, що належать до сфери управління Державного агентства водних ресурсів України; бюджетні установи природно-заповідного фонду; організації, що входять до єдиної системи державного резерву; установи і організації телебачення і радіомовлення, засновані на державній формі власності; архівні установи, що утримуються за рахунок бюджетних коштів; Державна фельд'єгерська служба України; державні хлібні інспекції Автономної Республіки Крим та областей; державні насіннєвими інспекції; відділи державної реєстрації актів цивільного стану; підрозділи Міністерства внутрішніх справ України та Державної міграційної служби України; органи та установи виконання покарань, слідчі ізолятори (їх виробничі майстерні й підсобні господарства) та інші установи Державної кримінально-виконавчої служби України, що утримуються за рахунок бюджетних коштів; відділи державної реєстрації актів цивільного стану; Державна кримінально-виконавча служба України; підрозділи

Міністерства внутрішніх справ України та Державної міграційної служби України; підрозділи Міністерства надзвичайних ситуацій України. Залежно від характеру чи змісту розрізняють такі види платних послуг: побутові, на провадження діяльності з надання яких необхідне придбання торгового патенту) [3]; соціальні [4]; адміністративні – як результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, змінення чи припинення прав та/або обов'язків такої особи відповідно до закону [2]. Зважаючи на відсутність законодавчої дефініції поняття публічних послуг, науковці вдалися до спроб розробити наукову дефініцію цього поняття. Так, наприклад, Є. Талапіна та Ю. Тіхоміров виділяють такі сутнісні ознаки публічних послуг: а) спрямованість послуг на реалізацію суспільних інтересів; б) необмежене коло користувачів такими послугами; в) надання таких послуг органом державної, муніципальної влади або іншим суб'єктом; г) базуються як на публічній, так і приватній власності [5, с. 5].

Акцентуючи увагу на юридичній значущості державних послуг, розрізняють два їх види: а) послуги, що полягають у вчиненні юридичних дій (державна реєстрація суб'єктів, об'єктів, фактів, дій, ліцензування, атестація, акредитація, видача дозволів тощо); б) послуги, що полягають у вчиненні фактичних дій (консультування, надання медичної допомоги, надання інформації з інформаційних баз даних тощо) [6, с. 13].

Своєю чергою, М. І. Хавронюк зауважує, що публічними послугами можна вважати лише ті, що надаються публічним сектором (тобто органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями державної та комунальної форми власності), а в окремих випадках – приватним сектором під відповідальність публічного сектору (публічної влади) і за рахунок публічних коштів (тобто коштів державного чи місцевих бюджетів). Причому для визначення природи послуги пріоритетом є не безпосередній суб'єкт її надання, а суб'єкт, який несе відповідальність за надання такої послуги, а також джерело фінансування надання цього виду послуг, тобто вид бюджету. Залежно від суб'єкта, що надає публічні послуги чи відповідає за їх надання, можна

виділити два види публічних послуг: а) державні - їх надають органи державної влади (переважно виконавчої), державні підприємства, установи, організації, органи місцевого самоврядування в порядку виконання делегованих державою повноважень за рахунок коштів Державного бюджету; б) муніципальні - їх надають органи місцевого самоврядування, органи виконавчої влади та підприємства, установи, організації в порядку виконання делегованих органами місцевого самоврядування повноважень за рахунок коштів місцевого бюджету [7, с. 73–74]. Отже, публічними послугами, за ст. 368-4 «Підкуп особи, яка надає публічні послуги» КК, є: 1) адміністративні послуги, які надають органи державної влади, державні підприємства, установи і організації, а також органи місцевого самоврядування під час здійснення делегованих повноважень та згідно з наведеним вище переліком; 2) послуги, які надають на професійній основі так звані «самозайняті особи», серед іншого особи, які здійснюють належну професійну діяльність та під час здійснення ними своєї професійної діяльності; 3) послуги, що надають юридичні особи приватного права [8, с. 131–132].

Список використаних джерел

1. Файер О. А. Поняття професійної діяльності та її структурні елементи / О. А. Файер // Університетські наукові записки. – 2009. – № 3 (31). – С. 128–129.
2. Про адміністративні послуги: закон України від 6 вересня 2012 року // Офіційний вісник України. – 2012. – № 76. – Ст. 3067.
3. Про затвердження переліку платних побутових послуг, на провадження діяльності, з надання яких придбається торговий патент: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2010 р. №1258 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 7. – Ст. 332.
4. Про порядок надання платних соціальних послуг та затвердження їх переліку: Постанова Кабінету Міністрів України від 14 січня 2004 р. №12 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 2. Т. 1. – Ст. 42.

5. Талапина Э. Публичные функции в экономике / Э. Талапина, Ю. Тихомиров // Право и экономика. – 2002. – № 6. – С. 5–10.

6. Публичные услуги и право: науч.-практ. пособ. / под ред. Ю. А. Тихомирова. – М. : Норма, 2007. – 234 с.

7. Хавронюк М. І. Науково-практичний коментар до закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» / М. І. Хавронюк. – Київ : Атіка, 2011. – 424 с.

8. Андрушко П. П. Реформа українського антикорупційного законодавства у світлі міжнародно-правових зобов'язань України / П. П. Андрушко. – Київ : Атіка, 2012. – 332 с.

Солодовнікова Х. К. – кандидат психологічних наук, старший лаборант Центру вивчення проблем адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕРОРИЗМУ В КОНТЕКСТІ ДЕТИНІЗАЦІЇ

Нині вивчення проблем тероризму в контексті детинізації є нагальною потребою. На сучасному етапі світові тенденції розвитку суспільства змушують визнати, що тероризм і тіньова економіка виникли та набули становлення одночасно з людиною.

Аналізуючи світовий досвід теоретичних досліджень тероризму, є підстави стверджувати, що його фінансують за рахунок: а) державного бюджету певних країн; б) «тіньових» коштів, отриманих нелегітимним шляхом.

Варто зауважити, що у світовій судовій практиці напрацьовано дієвий інструментарій щодо відшкодування шкоди, заподіяної терактом, прикладом чого може виступити позов США до Саудівської Аравії щодо теракту 11 вересня 2001 року.

Однак існують проблеми не лише зі встановленням та покаранням винних у теракті, а й визначенням джерел їхніх доходів та фінансування терактів. Обидві проблеми значно